

Europarådet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2014/15:66 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014 och redogörelse till riksdagen 2014/15:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling. I betänkandet behandlar utskottet vidare en motion som väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna och att motionen avstyrks.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Europarådet	6
Reservation	10
Rätten att välja politisk åskådning, åtgärder för att motverka terrorism och antisemitism m.m., punkt 3 (SD)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Skrivelse 2014/15:66.....	13
Följdmotionen	13
Redogörelse 2014/15:ER1.....	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens skrivelse 2014/15:66 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014

Riksdagen lägger skrivelse 2014/15:66 till handlingarna.

2. Redogörelse till riksdagen 2014/15:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

Riksdagen lägger redogörelse 2014/15:ER1 till handlingarna.

3. Rätten att välja politisk åskådning, åtgärder för att motverka terrorism och antisemitism m.m.

Riksdagen avslår motion

2014/15:3062 av Julia Kronlid och Johan Nissinen (SD) yrkandena 1–4.

Reservation (SD)

Stockholm den 19 maj 2015

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Anna-Lena Sörenson (S), Sofia Arkelsten (M), Olle Thorell (S), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Katarina Köhler (S), Göran Pettersson (M), Pyyri Niemi (S), Hans Linde (V), Sofia Damm (KD), Krister Örnfjäder (S), Sotiris Delis (M), Jeff Ahl (SD), Ola Johansson (C), Pernilla Stålhammar (MP) och Tina Acketoft (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2014/15:66 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014. Vidare behandlar utskottet redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling (2014/15:ER1).

En följdmotion har väckts med anledning av regeringens skrivelse. Ingen följdmotion har väckts med anledning av redogörelsen från riksdagens delegation.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014. Bland annat beskrivs utvecklingen i Europarådet under perioden, valet av en ny generalsekreterare, Europarådets agerande i samband med konflikten i Ukraina, reformen av konventionssystemet, EU:s anslutning till Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna, samarbetet med den parlamentariska församlingen och kongressen samt Europarådets arbete med mänskliga rättigheter och demokrati- och rättsstatsfrågor. Även relationerna till andra länder och internationella organisationer samt utvecklingen i vissa medlemsstater beskrivs.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling framgår att den parlamentariska församlingen (PACE) under 2014 vid flera tillfällen debatterade den demokratiska utvecklingen i Ukraina, följderna av Rysslands annektering av Krim och striderna i östra Ukraina. Beslutet i april 2014 att temporärt dra in Rysslands rösträtt samt andra sanktioner mot landet har präglat debatten. Vidare har församlingen diskuterat krisen i Syrien, flyktingars och invandrares situation och den terror som kristna och andra religiösa och etniska grupper utsätts för. Församlingen antog under året 29 rekommendationer, 62 resolutioner och ett yttrande. Den svenska delegationen deltog i såväl församlings- som utskottsarbetet under 2014.

Motionen

Sverigedemokraterna menar i kommittémotion 2014/15:3062 av Julia Kronlid och Johan Nissinen yrkande 1 att Sverige tydligare bör ta avstånd från diskriminering på grund av politisk åskådning. Sverige bör lyfta frågan i Europarådet i syfte att stärka rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation och motverka diskriminering på grund av politisk åskådning. Motionärerna framhåller i yrkande 2 att det är angeläget att följa upp de krav som Europarådet har ställt på Marocko och palestinska myndigheten i anslutning till att dessa har beviljats status som partner för demokrati i Europarådet. I yrkande 3 anför Sverigedemokraterna att Sverige inom Europarådet bör verka för att medlemsländerna samverkar för att införa kraftfulla nödvändiga åtgärder för att förebygga, förhindra och kriminalisera att människor deltar i terrorverksamhet såsom IS. Slutligen anser motionärerna i yrkande 4 att Sverige inom Europarådet ska verka för ett starkare samarbete i Europa för att motverka antisemitism.

Utskottets överväganden

Europarådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna. Utskottet avstyrker motionsyrkanden om rätten att välja politisk åskådning och åtgärder för att motverka terrorism och antisemitism m.m. med hänvisning till pågående och genomfört arbete.

Jämför reservationen (SD).

Utskottet konstaterar att Europarådet grundar sitt arbete på tre kärnområden: främjande av mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och det demokratiska samhällsstyret. Utskottet betonar vikten av att Sverige inom ramen för Europarådet arbetar för att rådet inriktar sin verksamhet på arbetet med dessa tre kärnuppgifter. Utskottet välkomnar därmed att den reformering av Europarådet som initierades 2009 av generalsekreterare Thorbjørn Jagland fortsätter. Jagland återvaldes med brett stöd under sommaren 2014 som generalsekreterare för en ny femårsperiod 2014–2019. Betydande förändringar har skett i sekretariatets uppbyggnad, och en lång rad effektiviseringar och neddragningar har gjorts under hans första fem år som generalsekreterare. Utskottet välkomnar att förstärkt fokus har riktats mot Europarådets kärnuppgifter men kan också konstatera att mycket arbete återstår för att förstärka organisationens fokus, konsolidera verksamheten, stärka infrastrukturen samt bygga ut arbetet med stöd för utveckling av rättsstaten och demokratin i de östliga medlemsländerna.

Utskottet konstaterar att den olagliga ryska annekteringen av Krim och Sevastopol samt den ryska militära aggressionen i östra Ukraina har präglat arbetet inom Europarådet under 2014. Utskottet välkomnar att ministerkommittén med en övervägande majoritet har antagit sex beslut enligt vilka Ryssland bl.a. uppmanats att uppfylla sina internationella åtaganden samt respektera och tillämpa den s.k. Minsköverenskommelsen om en fredlig lösning av konflikten. Utskottet välkomnar även att Europarådets parlamentariska församling har spelat en viktig roll i rådets dialog med Ryssland. Den 10 april 2014 fattade församlingen beslut om att suspendera den ryska delegationens rösträtt i den parlamentariska församlingen med motiveringen att Ryssland brutit mot Europarådets stadgar och mot de konkreta åtaganden som Ryssland gjorde vid sitt inträde i Europarådet. Europarådets verksamhet i Ukraina har en betydande roll för landets långsiktiga reformarbete. Till detta bidrog Sverige som största givare med 6,6 miljoner euro för perioden 2010–2014.

Utskottet konstaterar att det i och med Lissabonfördragets ikraftträdande finns en skyldighet för EU att ansluta sig till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Genom EU:s anslutning till Europakonventionen kommer EU och dess institutioner att sättas under extern kontroll av Europadomstolen som kan hålla EU:s institutioner ansvariga för kränkningar av konventionen. Utskottet konstaterar att Sveriges övergripande målsättning sedan länge har varit att anslutningen till Europakonventionen ska komma till stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka både den enskildes och Europakonventionens ställning. EU och Europarådet har förhandlat fram en överenskommelse om ett avtalsutkast. Kommissionen har begärt att EU-domstolen ska yttra sig över om avtalsutkastet är förenligt med EU-fördragen, och under våren höll domstolen en muntlig förhandling där Sverige medverkade. Sverige framförde då inställningen att avtalsutkastet är förenligt med EU-fördragen. Den 18 december 2014 meddelade EU-domstolen sitt yttrande. Domstolen kom fram till att avtalsutkastet inte fullt ut är förenligt med EU-fördragen. Utskottet noterar att en analys av domstolens yttrande görs inom Regeringskansliet för att klargöra vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska komma till stånd. Utskottet vill, liksom i flera tidigare betänkanden, understryka vikten av att anslutningen till Europakonventionen kommer till stånd så snart som möjligt för att bidra till att stärka både den enskildes ställning i EU och Europakonventionens ställning.

I ett motionsyrkande begärs det att Sverige i Europarådet ska verka för rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation. Utskottet konstaterar att det är centralt för demokratin att människor kan samlas för att ägna sig åt gemensamma intressen, diskutera eller demonstrera samt att organisationer kan bildas för olika syften. Förenings- och församlingsfriheten har ett nära samband med varandra och skyddas av artikel 20 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artiklarna 21 och 22 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt artikel 11 i Europakonventionen. Utskottet underströk senast i betänkande 2011/12:UU8 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik vikten av föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten liksom rätten att organisera sig och förhandla kollektivt. Det kan i detta sammanhang tilläggas att föreningsfriheten innefattar olika slags föreningar, bl.a. rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen, samt rätten att bilda och ansluta sig till politiska partier. Det är också viktigt att stater respekterar den negativa föreningsfriheten, dvs. rätten att stå utanför föreningar m.m. Utskottet förutsätter att regeringen i Europarådet och andra regionala organ liksom på det multilaterala planet fortsätter att agera för förenings- och församlingsfrihet.

Utskottet noterar att Europarådet vid årsskiftet 2013/14 hade 47 medlemsländer. Samtliga europeiska länder utom Vitryssland, Kosovo och Vatikanstaten ingår. I den parlamentariska församlingen deltar dessutom

parlamentariker från Israel, Kanada och Mexiko som observatörer i församlingens arbete. Vidare ingår sedan 2011 Marocko och Palestinas nationella råd som partner för demokrati och sedan oktober 2014 också Kirgizistan. Genom denna breddning av medlemskretsen har Europarådet fått en mer heterogen sammansättning, vilket ställer speciella krav när det gäller att upprätthålla värderingar och principer. Den parlamentariska församlingen anser att det är viktigt att säkerställa att Europarådets grundläggande värderingar – och därigenom dess trovärdighet – inte försvagas. Det räcker inte med att ett land ingår en principiell överenskommelse att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Landet måste i praktisk tillämpning visa att lagstiftningen följs och att man lever upp till vad ett medlemskap innebär. Vad gäller Marocko noterar utskottet att inom ramen för Europarådets grannskapspolitik är ett nytt samarbetsavtal för 2015–2017 under utarbetande. De nya prioriteringarna är till stor del en förlängning av tidigare prioriteringar för att konsolidera det samarbete som har påbörjats.

I ett motionsyrkande efterfrågas åtgärder för att förebygga, förhindra och kriminalisera att människor deltar i terrorverksamhet såsom IS. Utskottet konstaterar att Europarådet under året har samarbetat både med FN och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) i fråga om kampen mot terrorism. Utskottet noterar även att Europarådets parlamentariska församling har antagit en resolution¹ om situationen för religiösa och etniska grupper i Mellanöstern. I resolutionen uttrycks bl.a. en djup oro över att omkring 3 000 unga européer kämpar för IS i Irak och Syrien. Europarådets medlemsstater bör öka ansträngningarna för att identifiera dessa personer och för att identifiera och avveckla rekryteringskanalerna. Dessutom måste IS:s finansieringskällor identifieras, neutraliseras och sanktioneras. Vidare framhålls att öppenhet och integrering måste främjas på alla nivåer, både i Irak och i Syrien. Utskottet förutsätter att regeringen, både inom Europarådet och inom EU och globalt verkar för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och terrorism.

Utskottet vill även framhålla Europarådets arbete för att motverka nynazism och högerextremism. Utskottet noterar att den parlamentariska församlingen 2014 antog en resolution och en rekommendation om bekämpandet av nynazistiska och högerextrema yttringar². Mer eller mindre uttalade tendenser finns i alla Europarådets medlemsländer, och i resolutionen föreslås bl.a. åtgärder till bättre samordning mellan det civila samhället och polisen, utarbetandet av nationella handlingsplaner med särskilda samordnare på området, fördjupad utbildning av lärare i mänskliga rättigheter och demokrati samt utbildning och information inom rättsväsendet om hatbrott. I rekommendationen uppmanas Europarådet att samordna medlemsländernas olika åtgärder mot nynazism och högerextremism. Man enades vidare om att

¹ Resolution 2016 (2014), rekommendation 2055 (2014).

² Resolution 2011 (2014), rekommendation 2052 (2014).

föreslå den 22 juli som Europadagen mot hatbrott i åminnelse av händelserna på Utøya. Utskottet välkomnar Europarådets arbete på detta område.

Utskottet noterar att arbetet mot antisemitism har aktualiserats inom ramen för Europarådets parlamentariska församling. Med anledning av terroristattackerna i Paris beslutades att hålla en brådskande debatt inom ramen för ett s.k. brådskande förfarande. I de texter som antogs betonas att åtgärder som syftar till att stärka kampen mot terrorism måste vidtas med full respekt för de mänskliga rättigheterna och åtföljas av förebyggande åtgärder som syftar till att utrota grunderna för radikaliserings och religiös fanatism. Likaså betonas vikten av att bekämpa den framväxande antisemitismen. Den parlamentariska församlingen har också antagit en rekommendation och en resolution om en strategi mot rasism och intolerans där det framhålls att regeringsföreträdare och andra politiker bör vara ledande i arbetet med att eliminera rasism, hat och intolerans.³ Utskottet noterar även det arbete som bedrivs inom ramen för Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI). ECRI arbetar bl.a. med att granska och analysera situationen i de enskilda medlemsstaterna vad avser etnisk diskriminering, rasism och intolerans. På grundval av analysen tar ECRI fram rapporter och rekommendationer för varje enskilt land.

Med vad som har anförts avstyrker utskottet motion 2014/15:3062 yrkandena 1–4 och lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna.

³ Resolution 1967 (2014), rekommendation 2032 (2014).

Reservation

Rätten att välja politisk åskådning, åtgärder för att motverka terrorism och antisemitism m.m., punkt 3 (SD)

av Julia Kronlid (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3062 av Julia Kronlid och Johan Nissinen (SD) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Europakonventionen och rätten att välja politisk åskådning

Rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation är skyddad av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Det är grundläggande för demokratiska stater att varje medborgare har rätt att tillhöra en förening och likaså rätt att avstå från att ansluta sig till en förening.

Artikel 5 i den europeiska sociala stadgan slår fast rätten för arbetstagare och arbetsgivare att bilda och tillhöra en organisation som tillvaratar deras ekonomiska och sociala intressen. Statens uppgift är att skydda medborgarnas möjlighet att utöva denna rätt. I artikel 11 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna slås det fast att varje medborgare har rätt att ”ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen”. I artikel 14 fastslås ett förbud mot diskriminering ”såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åsikt ...”.

Trots detta förekommer det i Europa och till och med i Sverige diskriminering på grund av politisk åskådning. I Vitryssland är läget så allvarligt att politiker sitter fängslade på grund av politisk hemvist. I Sverige är inte läget så allvarligt, men politiker har blivit uteslutna ur fackförbund, utsatta för våld och blivit av med sina arbeten på grund av sin politiska hemvist.

Regeringen bör tydligare ta avstånd från denna typ av diskriminering, och Sverige bör lyfta frågan i Europarådet i syfte att stärka rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation och motverka diskriminering på grund av politisk åskådning. Diskriminering på grund av politisk åsikt är lika förkastligt som övrig diskriminering.

Partnerskap för demokrati i Europarådet

Under 2011 beviljades Marocko och den Palestinska myndigheten status som partner för demokrati i Europarådet. Som vi tidigare nämnt vill vi se en tydlig konditionalitet med genomförda reformer och uppfyllda villkor innan olika former av partnerskapsavtal ingås, och denna linje vill vi vidhålla även i detta sammanhang. För att främja de värden som ligger till grund för Europarådet hade vi hellre sett att Europarådets krav på fria rättvisa val, på att avskaffa dödsstraff, upphöra med våldshandlingar, ta avstånd från terrorism och erkänna Israels rätt att existera hade varit uppfyllda innan den palestinska myndigheten beviljades status som partner för demokrati i Europarådet. De som beviljas partnerskap i Europarådet bör också vara erkända fungerande stater med ett styre som har kontroll över sitt territorium, vilket inte är fallet med den palestinska myndigheten.

När det gäller Marocko har de bl.a. åtagit sig att genomföra reformer i dödsstraffsfrågan. Europarådet har i resolution 1880 föreslagit en rad specifika åtgärder för att stärka demokratin, rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i Marocko. Förslagen handlar bl.a. om att stärka kvinnors rättigheter, hålla fria och rättvisa val enligt internationell standard och motverka korruption. I detta sammanhang bör vi även ha i åtanke att Vitryssland inte är aktuellt som medlem i Europarådet på grund av brister i demokrati och mänskliga rättigheter, där en stor kritik mot landet har varit dess dödsstraff. Europarådet bör då vara konsekvent i sina krav även när det gäller partner utanför Europa.

När det nationella rådet i Palestina och Marocko ändå beviljats partnerskap i Europarådet är vår förhoppning att det ska leda till en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Utifrån det menar vi att det är av stor vikt att de åtaganden som länderna gjort och de krav som ställts på länderna verkligen följs upp och att resultatet av denna granskning tas med i bedömningen av ett fortsatt beviljande av partnerskap.

Motarbete terrorism

Sverigedemokraterna välkomnar att Europarådet antagit resolution 2016 om hotet mot mänskligheten som orsakats av terroristgruppen IS. Särskilt då vi tidigare efterfrågat en resolution som uppmärksammar de utsatta kristnas situation i Mellanöstern. Vi välkomnar även att Europarådet under den första sessionen 2015 har antagit resolution 2031 tillsammans för ett demokratiskt svar med anledning av terroristattacker i Paris.

I resolution 2016 uttrycks en oro över att omkring 3 000 unga européer kämpar för IS i Irak och Syrien, och Europarådets medlemsstater uppmanas att öka ansträngningarna för att identifiera dessa personer samt identifiera och avveckla rekryteringskanalerna. Europarådet har också antagit en viktig konvention för att förebygga terrorism.

Mer behöver göras på området. Detta är ett allvarligt fenomen som dels förvärrar konflikten på plats, dels är ett allvarligt säkerhetshot för Europa. Med anledning av det menar vi att Sverige inom Europarådet aktivt bör verka för

att medlemsländerna samverkar för att införa kraftfulla nödvändiga åtgärder för att förebygga, förhindra och kriminalisera att människor deltar i terrorverksamhet såsom IS.

Motverka antisemitism

Tyvärr har det på senare tid skett en ökning av antisemitism i Europa. Hatbrotten mot judar har ökat, och på flera håll i Europa är judars säkerhet allvarligt hotad. Detta är en oacceptabel utveckling där det måste ske en förändring. Låt oss aldrig glömma Förintelsens offer och vad som hänt judarna i Europa. Europarådet, som ska försvara medborgares mänskliga rättigheter i medlemsstaterna, har ett stort ansvar att samarbeta för att motverka antisemitism och sprida bättre kunskap om judarna och deras historia för att motverka fördomar och hat. Vi anser att Sverige inom Europarådet aktivt ska verka för kraftfullare åtgärder och samarbete för att motverka antisemitism.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2014/15:66

Regeringens skrivelse 2014/15:66 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2013 och helåret 2014.

Följdmotionen

2014/15:3062 av Julia Kronlid och Johan Nissinen (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka starkare för att rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation efterlevs i medlemsstaterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de krav som har ställts på den palestinska myndigheten och Marocko följs upp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka för ett starkare samarbete för att motverka terrorism och att människor reser för att delta i terrorverksamhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka för ett starkare samarbete i Europa för att motverka antisemitism.

Redogörelse 2014/15:ER1

Redogörelse 2014/15:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling.